

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Васильєв К. К., д-р мед. наук;
Власенко В. М., канд. іст. наук;
Дегтярьов С. І., канд. іст. наук;
Звагельський В. Б., канд. філол. наук;
Клименко В. А., канд. іст. наук;
Куліш А. М., д-р юрид. наук;
Лобко Н. В., канд. іст. наук;
Нестеренко В. А., канд. іст. наук

Видання рекомендовано до друку рішенням вченої ради юридичного факультету Сумського державного університету (протокол № 9 від 26.06.2013 р.)

Суспільно-політичні процеси на українських землях: історія, проблеми, перспективи : зб. матер. II Всеукр. наук.-практ. конф., м. Суми, 21 травня 2013 р. / за заг. ред. В. А. Нестеренка. – Суми : Сумський державний університет, 2013. – 116 с.

До збірника увійшли наукові статті та повідомлення викладачів, студентів та молодих вчених ВНЗ України, виголошені в рамках II Всеукраїнської науково-практичної конференції «Суспільно-політичні процеси на українських землях: історія, проблеми, перспективи» (Посвідчення УкрІНТЕІ № 100 від 21 лютого 2013 р.), присвячені актуальним питанням суспільно-гуманітарних наук.

4. Инструкция, данная Борзенским Земским Собранием заведывающим земскими школами: Уездной Земской Управе, членам училищного совета от земства, учителям и попечителям земских школ. (Из журнала чрезвычайного Борзенского Зем. Собрания 26 апр. 1871 г.) // ЗСЧГ. – 1871. – №7. – С.81–101.
5. Первый журнал Черниговского губернского училищного совета, 7 января 1881 года. – Чернигов : Губернская Типография, 1881. – 23 с.
6. Положение о начальных народных училищах // Журнал Министерства Народного Просвещения (далі – ЖМНП). – 1864. – №8. – С. 39–47.
7. Положение о начальных народных училищах // ЖМНП. – 1974. – №8. – С. 226–236.
8. Русов А. Описание Черниговской губернии / А.Русов. – Т. II. – Чернигов : Типография губернского земства, 1899. – 327 с.
9. Свод постановлений Остерского земства по народному образованию с 1865 по 1892 год. // ЗСЧГ. – 1894. – №4. – С.1–123.
10. Шостак И.И. Свод постановлений Кролевецкого уезда по народному образованию с 1865 по 1890 год / И.И.Шостак // ЗСЧГ. – 1892. – №1. – С.31–272.

РУБАН В.С.

РОЛЬ ЯРМАРКОВОЇ ТОРГІВЛІ В РОЗВИТКУ КУПЕЦТВА НА СЛОБОЖАНЩИНІ

У XVIII ст. на Слобожанщині відбувається офіційне оформлення гільдійського купецтва як соціального стану. Раніше крамарі належали до посадських людей або міщан. Кількість купців в містах постійно зростає, одним із факторів, що сприяв появі купців – це піднесення торгівлі та впровадження ярмарок.

Місцева торгівля, що швидко розвивалась, була предствалена продовольчими товарами та виробами господарчо-побутового вжитку. Для цього по містах і селах відкривалися крамнички, шинки, магазини, розгорнувся і продаж товарів з рук на вулицях [3, с.186]. Слід відзначити, що основним чинником для розвитку крамарства в Харкові і на всій території Слобожанщини, а відповідно й для появи купців, стало впровадження ярмаркової комерції. Ще в 1659 р. місцеві жителі звернулися до уряду з проханням про дозвіл відкрити в місті щотижневий торг та річний ярмарок з тим, щоб на харківські ярмарки могли приїздити з товарами люди з усієї Російської імперії. Саме тоді владою був даний дозвіл на відкриття в Харкові Успенської ярмарки [3, с.187]. Останні стали проводитися майже в усіх містах та селах Слобожанщини. Ярмарки відбувались не лише у великих містах – Харкові,

Сумах, Ромнах, Полтаві, а й у селах, зазвичай в день якогось церковного свята. На 1779 р. їх налічувалося близько 271, але головних ярмарок було 10. Самим крайнім на півночі був ярмарок в Кролевці, на півдні ярмарковим центром був Харків, а крайнім західним – ярмарок в Єлисаветі [4, с.81].

Слобожанщина в торгівлі була певним посередником між Великоросією, Новоросією, Донським краєм та Гетьманщиною. У Харкові щорічно відбувалося 4 ярмарки, дві з яких належали до першого ступеня, а дві – до другого [2, с.43]. Ярмарка 6 січня, в день Богоявлення господнього низивалася Хрещенською, а 15 серпня, в день Успення Богородиці – Успенською. Саме вони вважалися ярмарками першої категорії і тривали близько двадцяти днів. На них велася торгівля, оптова і вроздріб, усіма видами товару, як місцевого виробництва, так і закордонними. Другорядними ярмарками були Троїцька та Покровська. Обсяг продажу в цей період був значно меншим. Більшість купецтва на ярмарках були представниками з Росії, особливо з Калуги, Тули, Єльця. Водночас можна було зустріти і торговців з Німеччини.

На ярмарках був різноманітний вибір товарів. Перш за все це тканини – різноманітне сукно аглицьке, бреславське різнокольорове, угорське фабричне, полусукно різних сортів, байка аглицька, парча золота та срібна, шовкові матерії, оксамити венеційські та флорентійські, полотна швабські. Великий вибір був галантерейних виробів. Також серед товарів можна зустріти продукцію місцевого виробництва, яка продавалася оптом та вроздріб тим же місцевим жителям, котрі перепродавали її на менших торгах [1, с.399-402]. Окрім ярмарок у місті велась і постійна торгівля.

Швидкий розвиток торгівлі, зокрема ярмарок, дав змогу розвинути місцевим крамарям. Також у містах Слобожанщини поступово поселялися купці з усіх куточків Російської імперії, котрі згодом входили до лав купецтва.

1. *Багалеї Д.И.* Материали для истории колонизации и быта Харьковской и отчасти Курской и Воронежской губернии / Д.И.Багалеї – Х.: тип. К.П.Счасни, 1890. – 486 с.

2. *Описи Харківського намісництва кінця XVIII ст.* / За ред. В.О.Пірко, О.І.Гуржій. – К.: Наук.думка, 1991. – 220 с.

3. *Слюсарський А. Г.* Слобідська Україна: Історичний нарис XVII-XVIII ст. / А.Г.Слюсарський. – Х.: Харківське книжково-газетне видавництво, 1954. – 279 с.

4. *Сумцов М.Ф.* Слобожане: Іст.-етногр. розвідка / М.Ф.Сумцов. – Х.: Акта, 2002. – 281 с.